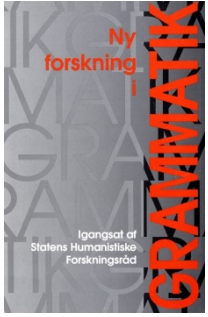

Ny Forskning i Grammatik

Titel:	Russisk grammatik Projektbeskrivelse s. 73 Afrapportering s. 92	
Forfatter:	Jens Nørgård-Sørensen og Per Durst-Andersen	
Kilde:	Carl Bache (red.). <i>Ny Forskning i Grammatik</i> , 1993, s. 73-94	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive	

© 1993 by forfatterne og Odense Universitetsforlag

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af *Ny Forskning i Grammatik* (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Russisk

Russisk grammatik

Deltagere: Jens Nørgård-Sørensen (projektleder), KU
Per Durst-Andersen, HHK

Projektstart: 1. marts 1993

PROJEKTBEKRIVELSE

Almen baggrund

I dette århundrede har det russiske sprog haft en særlig plads inden for såvel den gamle som den nyere strukturelle lingvistik. Dette skyldes for det første, at mange af de førende strukturalister i Europa i 30'erne og 40'erne enten var emigreret fra Rusland eller havde russisk som deres speciale (Roman Jakobson, Isačenko, Karcevski, Mazon m.fl.) og for det andet at materiale fra det russiske sprog har ligget til grund for mange af de nyere delteorier inden for lingvistikken (fx kasus (Jakobson), fonologi (Halle), aspekt (Comrie, Timberlake, Dahl), tempus (Comrie), aktionsarter (Janda), tekstlingvistik (Nichols), psykolingvistik (Slobin) m.fl. Det russiske sprogs forskellige kategorier og planer har med andre ord været underkastet forskelligartede gammelstrukturalistiske og nystrukturalistiske analysemetoder og det datamateriale, der har hobet sig op, er stort og mangefaceteret. Det sidste skyldes ikke mindst russiske lingvisters systematiske arbejde med at få kortlagt det russiske sprog i alle dets manifestationsformer (det talte sprog, det skrevne sprog, dialekter, sociolekter, stile, genre, jargon m.fl.) og beskrevet principperne og reglerne inden for norm og usus. Hertil kommer et utroligt stort antal af ordbøger over specialdele inden for russisk, fx Zolotova's syntaktiske ordbog, Tichonov's orddannelsesordbog, Kuznecova og Efremova's morfemordbog, Rozental's trykordbog, Russisk tekstkorpus fra Uppsala Universitet, m.v. - alle sammen uundværlige basismaterialer.

Den store mængde af basismaterialer og videnskabelige beskrivelser af det russiske sprogs enkelte bestanddele står i skarp kontrast til det ringe antal af videnskabelige grammatikker, der er tilgængelig på russisk, engelsk, tysk og dansk. Af russisksprogede grammatikker findes den russiske akademigrammatik fra 1980 og den tjekkiske akademigrammatik fra 1977, samt en kort referencegrammatik fra

1989, af engelsksprogede faktisk kun Borrás & Christian's referencegrammatik fra 1971 og Wade's nye grammatik fra 1992, af tysk-sprogede Isačenko's grammatik fra 1960 og Gabka's grammatik fra 1975, og endelig Terje Mathiassen's "Russisk grammatikk" udkommet i 1989, der er skrevet på norsk og derfor er umiddelbart tilgængelig for danskere. Af egentlig dansksprogede grammatikker beregnet for russiskstuderende findes der Hans Chr. Sørensen's "Russisk grammatik" (1966), Gunnar Svanes "Grundbog i russisk grammatik" (1963), Bach Nielsens "Russisk grundgrammatik" (1976) og Annie Christensen's "Russisk grammatik" (1992), men alle disse er i mere eller mindre grad praktiske grammatikker, der henvender sig eksplicit til såvel nybegyndere som viderekomne. Alle de ovenfor nævnte lider af den mangel, at de ikke har taget hensyn til de senere årtiers forskning inden for semantik, syntaks og pragmatik - ikke blot de resultater, der er opnået inden for den almene lingvistik, men sandelig også inden for den russiske lingvistik. I grammatikkerne finder man helt traditionelle behandlinger af russisk morfologi og syntaks - beskrivelser, der kommer af resultater opnået fra 1930 til midten af 60'erne - og med udgangspunkt i skrevne data, der ofte går tilbage til forrige århundredes store russiske realister. Ingen af de eksisterende grammatikker har således taget skridtet væk fra den etablerede tradition, som naturligt nok tager sit udgangspunkt i det pågældende sprogområdes egen forsknings- og formidlingstradition, der i dette tilfælde indtil fornylig har været meget konservativ.

Ansørgernes personlige baggrund

De to ansøgere er begge opdraget i den særlige sovjetiske form for strukturalisme, men har begge i kraft af egne lærere, studieophold og forskningskontakter i ind- og udland fået del i den europæiske og amerikanske strukturalistiske tradition, samt kendskab til den allernyeste funktionelle lingvistik og kognitive lingvistik. Durst-Andersen 1992 og Nørgård-Sørensen 1992 er et udtryk for dette og er resultatet af flere års arbejde på at få etableret en helhedsteori, der

kan siges at indbefatte de forskellige traditioner og de allernyeste retninger - Durst-Andersen 1992 inden for sætningens og ytringens semantik og Nørgård-Sørensen 1992 inden for tekstens semantik og pragmatik. Begge er aktive inden for Lingvistkredsen og inden for den Funktionelle Grammatikkreds. Desuden er begge ansøgere erfarne undervisere i russisk grammatik på alle niveauer og er vant til at se russisk og dansk i kontrast - den ene har i flere år undervist i oversættelse fra dansk til russisk og omvendt og har endvidere beskæftiget sig med dansk semantik og syntaks, og den anden har i flere publikationer inddraget denne særlige synsmåde. Ansøgerne har derudover personlige forbindelser med flere af de udenlandske forskere, der er nævnt ovenfor og i bibliografien, og har kontakt til Institut for Russisk under det Russiske Akademi, Moskva's Lingvistiske Universitet og UCLA.

Generel projektbeskrivelse

Projektet vil tage sit udgangspunkt i de to ovennævnte afhandlinger med inddragelse af den viden, der findes i de eksisterende grammatikker, og under hensyntagen til de betydelige resultater, der er opnået inden for primært tekstlingvistik af såvel russister som af almene lingvister. Den kontrastive synsmåde vil ikke kun blive inddraget ved beskrivelsen af de enkelte kategorier, men allerede fra begyndelsen, idet russisk og dansk vil blive introduceret og beskrevet som to forskellige supertyper - dette er grunden til at russisk og dansk ikke har en eneste kategori til fælles, hvis vi ser bort fra numerus og person - og behandlet på en sådan måde, at læseren hele tiden fastholdes i dette grundsyn.

Projektets mål - en moderne diskursivt skreven grammatik, der også kan bruges som et opslagsværk - deler sig naturligt i to store delmål, der svarer til de to store grammatikdiscipliner morfologi og syntaks. Af forskellige teoretiske og praktiske årsager ønsker vi at dele hvert

af de to hovedområder op i to delområder, hvorved vi får fire delgrammatikker (med hver sin ansvarlige) svarende til fire bind:

A. Morfologi

1. Verbal morfologi og semantik (Durst-Andersen)
2. Nominal morfologi og semantik (Nørgård-Sørensen)

B. Syntaks

3. Den simple sætning - semantisk syntaks (Durst-Andersen)
4. Den komplekse sætning - pragmatisk syntaks (Nørgård-Sørensen)

Disse fire delgrammatikker vil blive gennemgået nedenfor under hver sin overskrift. Hver gennemgang vil være struktureret i en almen del, der giver de overordnede beskrivelsesprincipper, og en specifik del, der giver selve beskrivelsesforløbet. Det skal understreges, at formdannelsen - såvel flektion som derivation - vil blive beskrevet på morfologisk grundlag, således at vi hele tiden kan fastholde læseren i princippet om semiotisk teleologi - at der til et indhold svarer et udtryk og omvendt.

1. Verbal morfologi og semantik

I modsætning til alle øvrige grammatikker vil dette bind tage sit udgangspunkt i det russiske verbums leksikalske betydning. Det vil blive vist, hvordan det er muligt at beskrive det russiske og danske verballeksikon ved at bruge samme verbalmodeller og derigennem vise ikke blot forskelle i enkeltbetydninger, men også typeforskelle, der bl.a. udmønter sig i, at russisk bruger præfigering ved verbalderivation, hvorimod moderne dansk tenderer mod at bruge præpositioner til at lave såkaldte frasale verber (fx ende op) og udvidede konstruktioner med præpositionsobjekter (fx skrive noget - skrive på noget). Verberne vil blive delt i tre klasser: tilstandsverber, aktivitetsverber og handlingsverber, der senere viser sig at gruppere sig i to

store grupper kaldet ikke-handlingsverber (simple verber) og handlingsverber (komplekse verber). Dette svarer til en inddeling i hvad der er blevet kaldt aktionsartsverber og ren aspekt i russisk, idet handlingsverber har såvel en perfektiv som en imperfektiv form, medens ikke-handlingsverber har mange imperfektive og mange perfektive former udover den imperfektive basisform. De enkelte verbalmodeller, der hver især består af en grund-situationel struktur svarende til et billede og af en grund-propositionel struktur svarende til en ide, gør os i stand til at beskrive russisk aspekt som en propositionel-semantisk kategori, der opererer på grund-propositionerne, tempus som en referentiel-semantisk kategori, der opererer på grund-situationerne og modus som en kategori, der fortæller om der er en ligheds- eller ikke-lighedsrelation mellem det, der bliver udsagt, og det, der bliver refereret til. De tre kategorier, der således indgår i et hierarkisk forhold, kan alle indpasses i en perfektiv og imperfektiv udsagnsmodel, der parafraserer russiske ytringer til et simpelt meta-sprog, der nøjagtigt indeholder hvad der er udsagt. Dette gør det muligt at skelne mellem sætningens betydning og ytringens mening, og danner et udmærket grundlag for at finde ud af, hvor implikaturer kommer fra. Disse modeller bruges endvidere ved afledning af aletisk og deontisk modalitet - de eneste modaliteter, der spiller en rolle i det russiske sprog. Eksempelmaterialet vil blive taget fra moderne russisk talesprog - undtaget er der dog afsnittene om aspektens tekstfunktioner og om tempusskift i tekster. Eksemplerne vil tvinge læseren til snart at være i modtagerens rolle, hvor teksten afkodes, snart i afsenders rolle, hvor en intention indkodes, for at eksplicite, at en grammatik skal bruges begge veje i kommunikationen - og således også skal kunne forklare såvel reception som produktion.

INDHOLDSOVERSIGT

Introduktion

Verbets essens

Basisformer og stammer
Uafledte og afledte verber
Formel klassifikation af russiske verber

Leksikalsk semantik

Image-idea pair
Klassifikation og typologisering
Benævnelse og nævnelse
Tilstandsverber
Aktivitetsverber
Handlingsverber
Handlingsverber vs ikke-handlingsverber

Det russiske og danske TAM-system

Definition af et TAM-system
Russisk som en særlig supertype
Dansk som en særlig supertype

Aspekt og aktionsarter

Definition af perfektivt og imperfektivt aspekt
Den perfekte udsagnsmodel
Den imperfektive udsagnsmodel
Aspekternes narrative funktioner
Afledning af perfekte handlingsverber (præfigering)
Afledning af imperfektive handlingsverber (suffigering)
Afledning af imperfektive basisverber til aktionsarter
Perfektive aktionsartsverber
Imperfektive aktionsartsverber

Tempus og temporalitet

Dannelse
Reference- og taleøjeblik
Aspektbrug i præsens og præteritum
Tempusskift i tekster
Tempusbrug i direkte og indirekte tale

Modus og modalitet

Dannelse
Imperativ, konjunktiv og indikativ

Aspektbrug i imperativ og konjunktiv
Direkte og indirekte sproghandlinger

Bevægelsesverber
Refleksive verber
Participier og adverbialparticipier

2. Nominal morfologi og semantik

Nominet kan betragtes ud fra to synspunkter: Fra et (bøjnings)morfologisk synspunkt omfatter nominet ordklasserne substantiver, adjektiver, pronominer og numeraler; fra et funktionelt synspunkt kan der alene skelnes mellem substantiviske, adjektiviske og adverbielle ordformer.

Det første synspunkt vil blive anlagt ved redegørelsen for nominets udtryksside, dets morfologi (Durst-Andersen 1983 og Popova 1987) - herunder de tildels ofte komplicerede accentforhold.

Det andet, funktionelle synspunkt vil blive anlagt ved redegørelsen for nominets grammatiske kategorier. Disses indholdsside må beskrives dels generelt, dels i relation til de enkelte ordklasser. Fremstillingen må lægge op til en afklaring af begrebet "grammatisk kategori" i lyset af, hvordan visse kategorier, f.eks. genus, manifesterer sig forskelligt ved substantiviske og adjektiviske ordformer.

Beskrivelsen af de grammatiske kategorier vil rumme en række specifikke problemer, ofte med relation til velafgrænsede leksikalske klasser. Disse problemer omfatter bl.a. sprogbrugen i situationer, hvor det er grammatisk korrekt og kommunikativt acceptabelt at anvende paradigmatiske modstillede former. Der lægges hermed op til en kontrastering af gældende sprognorm med faktisk sprogbrug inden for forskellige sprogbrugstyper, almensproglige og fagsproglige. De russiske forskningstraditioner inden for talesprogsforskning

og funktionel stilistik vil her kunne inddrages (Kožin 1987, Lapteva 1985, Šmelev 1989, Zemskaja 1968-82).

I den detaljerede beskrivelse af pronominer og numeraler vil der ligeledes blive behandlet en række spørgsmål, der er væsentlige i et kontrastivt perspektiv. De russiske pronominer er kendetegnet ved flere distinktioner af semantisk art, som er ukendte for en dansker, og som derfor kræver særlig opmærksomhed. Numeralerne rummer med de såkaldte kollektivtal en formkategori, som ikke findes i dansk. Derudover er denne ordklasse kendetegnet ved mange specifikke - og for en udlænding meget besværlige - forhold af både morfologisk og syntaktisk karakter.

Hovedtyper af derivation ved russiske nominer er kompositering og suffigering. I kontrastiv sammenhæng er det især væsentligt, at grænserne for kompositering i russisk er langt snævrere end i dansk. Herfor "kompenseres" der ved et særdeles produktivt system af adjektivderivation ved suffigering. Til et dansk substantivkompositum svarer så som hovedregel på russisk et substantiv med et afledt adjektiv som attribut. Disse såkaldt relative adjektiver dannes ved hjælp af et begrænset antal suffikser og vil derfor kunne søges elektronisk i tekstkorpora. Tilsvarende søgninger vil også kunne kaste lys over forholdene ved derivation af termer i forskellige typer fagsprog.

Beskrivelsen vil blive afsluttet med nominalsyntaxens syntaks, hvorefter grundlaget er etableret for fortsættelsen: Den simple sætnings syntaks.

INDHOLDSOVERSIGT

Indledning

Begrebet nomen

Nominale ordklasser: Definition og afgrænsning

Grammatiske kategorier

Det sproglige udtryk: Nominal morfofonologi

- Substantiver
- Adjektiver
- Pronominer
- Numerale

Ordformernes semantik: De grammatiske kategorier

- Genus
- Animatum/inanimatum
- Numerus
- Kasus
- Komparation
- Person

Derivation

- Derivationstyper
 - Suffigering, præfigering og kompositering
- Afledte substantiver
- Afledte adjektiver
- Afledte adverbier

Nominalsyntagmet

- Indledning
 - Paratakse og hypotakse
 - Kongruens, rektion og adjunktion
- Substantivet som nominalsyntagmets overled
- Attribut
 - Adjektiv som attribut
 - Substantiv i oblik kasus som attribut
 - uden præposition
 - med præposition
 - Adverbium som attribut
 - Infinitiv som attribut
 - Adverbial som underled for attribut

3. Den simple sætning - semantisk syntaks

Det russiske sprogs særegne væsen kommer i særlig høj grad til udtryk i den simple sætnings syntaks, som da også volder udlændinge store problemer. Man konfronteres her med forskellige sætningstyper, der ofte kun kan oversættes til en og samme type på dansk, med sætninger, der ikke indeholder subjekt (såkaldte etleddede sætninger), og med sætninger, der hører til samme type, men hvor et skift fra en kasus til en anden, eller fra kongruens til manglende kongruens mellem subjekt og verbal skaber et vigtigt skift i betydning, der determinerer den efterfølgende tekst. I modsætning til eksisterende syntaktiske beskrivelser vil denne fremstilling forsøge at se den russiske syntaks i lyset af leksikalsk semantik og aspekt. Man kan grovt sagt sige, at hvor verbets leksikalske tilhørsforhold og aspekt i kombination fortæller hvilken situation, der refereres til, så fortæller den russiske syntaks - med kasus som det bærende udtryk - hvordan den refererede situation er struktureret internt. Denne funktion findes ikke inden for engelsk, fransk, tysk eller dansk syntaks.

Det syntaktiske system i russisk består af to systemer: Et ergativt system og et akkusativt system. Det ergative system er det gamle system, der kun findes inden for tilstandsverber. Inden for dette system eksisterer begrebet transitivitet ikke og derfor heller ikke det direkte objekt. Her skelnes der kun mellem subjekt, adverbial og prædikativ. Dette system opererer kun med statiske roller såsom possessor, experiencor, lokator m.v. Det akkusative system er det nye system, der findes inden for handlingsverber, og som også er trængt ind på aktivitets- og tilstandsverbernes domæne. Her opereres der udelukkende med dynamiske roller (agent, patient, recipient) svarende til det syntaktiske begreb transitivitet, der i sig selv er aktivt - det kræver et direkte objekt. Grunden til, at det russiske sprog har to til tre forskellige konstruktioner til en dansk, er netop, at russisk råder over to systemer.

Det russiske kasussystem har en central betydning for den semantik, der ligger under den syntaktiske overfladestruktur. Det viser sig, at den traditionelle distinktion mellem oblikke (dvs. genitiv, dativ, instrumentalis og lokativ) og ikke-oblikke kasus (dvs. nominativ og akkusativ) matcher en distinktion mellem hvad vi kunne kalde indirekte og direkte reference. Dette betyder, at det, der står i nominativ og akkusativ, kan identificeres i den situation, der refereres til, hvori- mod det, der står i de oblikke kasus, ikke kan identificeres i den situation, der direkte refereres til, men i en anden situation, der kun indirekte refereres til. Med andre ord vil "brevene kom ikke" og "der kom ingen breve" hedde to forskellige ting på russisk: I det første tilfælde vil "brevene" være i nominativ, fordi der var nogle breve i situationen, i det andet tilfælde vil "breve" være i genitiv, fordi der ikke var nogle breve i den situation, der refereres til. Denne tankegang fører til en distinktion mellem direkte patienter, der udtrykkes ved hjælp af akkusativ, og indirekte patienter, der udtrykkes ved hjælp af oblikke kasus. Den indirekte patientrolle manifesterer sig så som den distanceredes rolle, midlets rolle, og modtagerens rolle. Denne distinktion findes også inden for præpositionerne som en skelnen mellem kontakt og ikke-kontakt. Alle præpositioner, der involverer kontakt, tager akkusativ, medens alle præpositioner, der "skyr" kontakt (forbi, ved siden af, mellem, underneden, foran, bagved m.v.), styrer en oblik kasus.

INDHOLDSOVERSIGT

Introduktion

Syntaktiske typer

Aktive sprog

Ergative sprog

Akkusative sprog

Propositionel semantik og syntaks

Sætningssemantik og syntaks

Tilstandsverbernes syntaks

Lokationsbaserede
Possessionsbaserede
Eksperiensbaserede
Kvalifikationsbaserede

Aktivitetsverbernes syntaks

Transitivitet og intransitivitet
Direkte objekter og interne objekter

Handlingsverbernes syntaks

Semantiske roller og syntaktiske funktioner
Aktiv og passiv
Upersonlige sætninger

Etleddede vs toleddede sætninger**Kongruens mellem subjekt og verbal****Systematisk gennemgang af de enkelte kasus**

Deres semantiske funktioner
Deres syntaktiske funktioner

4. Den komplekse sætning: Pragmatisk syntaks

I de seneste årtier har såvel russisk som anden sprogforskning oplevet en intensiveret udforskning af komplekse konstruktioner. Både teksten og den komplekse sætning har været genstand for øget interesse. Tidligere redegørelser for den hypotaktisk ordnede komplekse sætning indskrænkede sig ofte til en registrering af ledsætningstyper på grundlag af konjunktioner. En karakteristik af konjunktionernes leksikalske betydning udgjorde da den semantiske side af fremstillingen.

I nyere fremstillinger fokuseres der i vidt omfang på indholdssiden (Zolotova 1982, 1988). Analysen er rettet mod konkrete kommunika-

tionssituationer, hvor den komplekse sætningskonstruktion finder anvendelse som ytring. En sådan analyse kan styrke det semantiske perspektiv. Dette forudsætter dog, at man - i modsætning til visse forfattere - formår at skelne mellem eksplicit (asserteret) og implicit indhold, dvs. det indhold der er repræsenteret ved præsuppositioner, implikaturer, m.m.

En anden udviklingslinie i de senere års russiske forskning er studier i asyndese (Širjaev 1986). Denne udviklingslinie er en udløber af den intensiverede interesse for det talte sprog, hvor konjunktionen hyppigt mangler, og relationen mellem den komplekse sætnings enkelte led så kan udtrykkes på anden vis, primært ved intonation og ordstilling.

En fremstilling af den komplekse sætning på russisk må tage udgangspunkt i den traditionelle skelnen mellem paratakse og hypotakse. Paratakse og hypotakse er ikke blot to måder at kombinere færdige sætningsstrukturer på. Kun parataktisk ordnede komplekse sætninger kan beskrives som kombinationer af to eller flere sætninger, hvorimod en hypotaktisk ordnet kompleks sætning reelt er at betragte som en enkelt sætningsstruktur, hvor en eller flere ledfunktioner udfyldes af ledsætninger. Under hypotakse må også inddrages de polyprædikative konstruktioner, der opstår ved anvendelse af participier og adverbialparticipier.

Under hypotakse må der skelnes mellem ledsætninger med adverbial ledfunktion og ledsætninger med ikke-adverbial ledfunktion. Under den sidstnævnte gruppe kan der både blandt de eksplikative og de implikative ledsætninger udskilles typer med forskellige nominale funktioner, herunder subjekt og komplement. I det omfang, ledsætningerne udfylder komplementfunktioner, må de - i lighed med alle andre komplementtyper - fortolkes i snæver sammenhæng med de verber, der regerer dem. Der bør ikke blot tilstræbes en registrering, men også en forklaring af bestemte verbalklassers sammenhæng med bestemte ledsætningstyper.

Ikke mindst i kontrastivt perspektiv er ledstillings- og intonationsforhold i den russiske ytring væsentlige. Disse fænomener er blevet behandlet samlet som en kombineret udtrykskategori i den nu over 60 år gamle forskningstradition omkring det funktionelle sætningsperspektiv (tema/rema-forskningen) (Sgall et al. 1986). Det bør dog overvejes, i hvor høj grad dette kombinerede synspunkt på ledstilling og intonation er berettiget. På den ene side har vi her at gøre med separate udtrykskategorier på linie med det segmentale sproglige udtryk; på den anden side forekommer det kombinerede synspunkt berettiget i den pragmatiske analyse.

I kontrastiv sammenhæng er det afgørende, at russisk ikke i lighed med dansk og andre germanske sprog har en ledstillingstopologi. Ledstillingen udfylder ikke egentligt syntaktiske funktioner på russisk. I denne sammenhæng må man imidlertid skelne mellem ledstillingen, dvs. rækkefølgen af de syntaktiske led, og ordstillingen, der som et bredere begreb også omfatter rækkefølgen af elementer inden for syntagmet, hvor der i vid udstrækning er fast ordstilling på russisk. En nærmere udforskning af denne problematik er dog påkrævet.

Fremstillingen tænkes afrundet med en oversigt over de vigtigste russiske sprogbrugstyper, almensproglige og fagsproglige, med en redegørelse for deres væsentlige karakteristika.

INDHOLDSOVERSIGT

Indledning

Paratakse og hypotakse

Hovedsætning og ledsætning

Hypotaktisk ordnede komplekse sætninger

Ikke-adverbielle ledsætninger

Eksplikative ledsætninger

Implikative ledsætninger

Adverbielle ledsætninger
Parataktisk ordnede komplekse sætninger

Intonation og ledstilling/ordstilling
Hovedtyper af sætningsintonation
Begrebet sætningsaccent
Ledstilling/ordstilling
Syntagmet
Den simple sætning
Den komplekse sætning
Ytringer med "opløste" sætningsled

Sprogbrugstyper og deres karakteristika

BIBLIOGRAFI

- Ageenko, F.L., og M.V. Zarva (1984), Slovar' udarenij dlja rabotnikov radio i televidenija (Trykordbog for radio- og TV-folk) Moskva: Russkij jazyk.
- Avanesov, R.I. (1985), Orfoèpičeskij slovar' russkogo jazyka. (Russisk retskrivnings- og udtaleordbog) Moskva: Russkij jazyk.
- Barnetová, V. (1979), Russkaja grammatika 1-2. (Russisk grammatik 1-2) Praha: Akademija Praha.
- Belošapkova, V. A. (1977), Sovremennyj russkij jazyk: sintaksis. (Moderne russisk: Syntaks.) Moskva: Vysšaja škola.
- Bondarko, A. V. (1987/1991), Teorija funkcional'noj grammatiki. (Funktionel-grammatisk teori.) Leningrad/Skt. Petersburg: Nauka.
- Borras, F.M., og R.F. Christian (1971), Russian Syntax. Oxford: Oxford University Press.
- Christensen, Annie (1992), Russisk grammatik. Århus: Akademisk Forlag.
- Durst-Andersen, P. (1983), En indføring i studiet af det russiske sprog. Københavns Universitets Slaviske Institut.
- Durst-Andersen, P. (1992), Mental grammar. Russian aspect and related issues. Columbus, Ohio: Slavica Publishers, Inc.

- Gabka, K. (1976), Die russische Sprache der Gegenwart. Bd. 1-4. Leipzig.
- Isačenko, A.V. (1960), Die russische Sprache der Gegenwart. Formenlehre. München: Hueber.
- Komissarov, V. N. (1990), Teorija perevoda (Lingvističeskie aspekty). (Oversættelsesteori (Lingvistiske aspekter)) Moskva: Vysšaja škola.
- Kožin, A. N. (1987), Stilistika russkogo jazyka. Žanrovo-kommunikativnyj aspekt stilistiki teksta. (Russisk stilistik. Tekststilistikkens genremæssigt-kommunikative aspekt) Moskva: Nauka.
- Krysin, L. P. (1989), Sociolingvističeskie aspekty izučeniya sovremennogo russkogo jazyka. (Sociolingvistiske aspekter af studiet af moderne russisk) Moskva: Nauka.
- Kubík, M. (1969), Sintaksis russkogo jazyka. (Russisk syntaks) Praha.
- Kuznecova, A.I., og T.F. Efremova (1986), Slovar' morfem russkogo jazyka. (Russisk morfem-ordbog) Moskva: Russkij jazyk.
- Lapteva, O. A. (1985), Sovremennaja russkaja ustnaja naučnaja reč'. Tom 1. (Moderne russisk videnskabeligt talesprog. Bind 1.) Krasnojarsk: Izd. Krasnojarskogo Univ.
- Nielsen, Erik Bach (1976), Russisk grundgrammatik. København: Munksgaard.
- Nørgård-Sørensen, J. (1992), Coherence theory. The case of Russian. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Popova, T. V. (red.) (1987), Slavjanskaja morfonologija. Substantivnoe slovoizmenenie. (Slavisk morfofonologi. Substantivets bøjning) Moskva: Nauka.
- Sgall, P. et al. (1986), The meaning of the sentence in its semantic and pragmatic aspects. Dordrecht etc.: Reidel.
- Širjaev, E. N. (1986), Bessojuznoe složnoe predloženie v sovremennom russkom jazyke. (Den asyndetiske komplekse sætning i moderne russisk) Moskva: Nauka.
- Šmelev, D. N. (1989), Grammatičeskie issledovanija. Funkcional'no-stilističeskij aspekt. (Grammatiske studier. Det funktionalstilistiske aspekt) Bind 1. Moskva: Nauka.
- Svane, Gunnar (1963), Grundbog i russisk grammatik. København: Aschehoug.

- Švedova, N.Ju. (1980), Russkaja grammatika 1-2. (Russisk grammatik 1-2) Moskva: Nauka.
- Švedova, N.Ju., og V.V. Lopatin (1989), Kratkaja russkaja grammatika (Kort russisk grammatik) Moskva: Russkij jazyk.
- Švejcer, A. D. (1988), Teorija perevoda. (Oversættelsesteori) Moskva: Nauka.
- Sørensen, H.Chr. (1966), Russisk grammatik. København: Munksgaard.
- Tichonov, A.N. (1985), Slovoobrazovatel'nyj slovar' russkogo jazyka 1-2. (Russisk orddannelsesordbog) Moskva: Russkij jazyk.
- Townsend, C. E. (1975), Russian Word Formation. Columbus, Ohio: Slavica.
- Wade, Terrence (1992), A comprehensive Russian grammar. Oxford: Blackwell.
- Zaliznjak, A. A. (1988), Grammatičeskij slovar' russkogo jazyka. (Russisk grammatisk ordbog.) Moskva: Russkij Jazyk.
- Zaliznjak, A. A. (1967), Russkoe imennoe slovoizmenenie. (Russisk nominalbøjning) Moskva: Nauka.
- Zemskaja, E. A. (1968-1983), Russkaja razgovornaja reč'. (Russisk talesprog) (5 bind) Moskva: Nauka.
- Zolotova, G. A. (1982), Kommunikativnye aspekty russkogo sintaksisa. (Kommunikative aspekter af russisk syntaks) Moskva: Nauka.
- Zolotova, G. A. (1988), Sintaksičeskij slovar'. Repertuar elementarnych edinic russkogo sintaksisa. (Syntaktisk ordbog. Oversigt over elementære enheder i den russiske syntaks) Moskva: Nauka.

AFRAPPORTERING

Periode: 1. marts - 30. september 1993

Vi havde forlods opstillet følgende målsætninger for første år af bevilningsperioden:

- udarbejdelse af detaljeret indholdsfortegnelse
- indhentning af datamateriale
- klassificering af det indhentede datamateriale
- udskillelse af løste og uløste problemer
- afholdelse af symposium

I det forløbne halve år af denne etårige periode har vi fået præciseret indholdsfortegnelserne over de fire forskellige bind (jf. ovenfor) og herunder fået udskilt problemer, som vi i særlig høj grad bliver nødsaget til at fokusere på og få diskuteret i det næste års tid for at undgå eventuelle forsinkelser. Det drejer sig specifikt om transitivitet og intransitivitet, samt om verbalsubstantivernes semantik og syntaks i forhold til deres derivationelle udgangspunkt.

Hvad angår det første punkt om transitivitet og intransitivitet har Michael Herslund og Per Durst-Andersen diskuteret de danske intransitive og transitive konstruktioner ud fra et typologisk synspunkt med inddragelse af engelsk, tysk, fransk og russisk, og de er i øjeblikket i gang med at skrive en større artikel, der vil vise, at dansk råder over tre forskellige typer af intransitive konstruktioner (jf. skrive, skrive bøger, skrive på en bog). Med hensyn til det andet punkt om verbalsubstantiverne har Jens Nørgård-Sørensen inden for området nominalsyntagmets syntaks arbejdet med at kortlægge, i hvor høj grad fx aspekt har betydning for sådanne syntagmers semantik, og i hvor høj grad der kan afledes substantiver af begge aspekter, samt arbejdet med verbalsubstantivernes obligatoriske og fakultative valens.

Endvidere har begge indhentet relevante data og er i gang med at få systematiseret dem. Per Durst-Andersen har i det forløbne semester undervist i morfofonologi og har derfor benyttet lejligheden til at få klassificeret og bearbejdet en række af de data, der senere skal indgå i grammatikken. Jens Nørgård-Sørensen har fået installeret det føromtaltte tekstkorpus, der omfatter een million løbende ord, og som er repræsentativt for moderne russisk sprognorm. Dette korpus vil umiddelbart kunne anvendes til at søge fx verbalsubstantiver i forskellige teksttyper.

Dertil kommer, at Per Durst-Andersen under sit 3 ugers ophold i maj på Moskva's Lingvistiske Universitet fik skabt mange gode kontakter og holdt tre forelæsninger om engelsk og russisk ud fra sin teori om supertyper. Jens Nørgård-Sørensen har i august deltaget i 11. Internationale Slavistkongres og holdt foredrag om russiske kohærens-adverbialer.

I det kommende år planlægger vi at arbejde videre med ovennævnte problemer og få indledt udarbejdelsen af bind 2 og bind 3. Endvidere vil Per Durst-Andersen i tre måneder af 1994 opholde sig i Los Angeles for at konsultere forskellige typologer og få diskuteret supertypeproblematikken (dette er støttet af Fulbright Kommissionen).

Der er ingen ændringer i forhold til det allerede indgivne og godkendte budget for hele projektperioden.

